

Innst. S. nr. 183

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.prp. nr. 32 (2006-2007)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Bakgrunn og innledning

Regjeringens politikk for vern og utvikling av laksebestandene, og forslag til ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, legges fram i denne proposisjonen.

Regjeringen foreslår å opprette 15 nye nasjonale laksevassdrag og 8 nye nasjonale laksefjorder. Ordningen vil etter dette bestå av 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder, som er tilsvarende ca. tre fjerdedeler av Norges samlede villaksressurs. Bestandene i ordningen skal ha en god geografisk fordeling. Det foreslås i tillegg et nytt beskyttelsesregime for nasjonale laksefjorder, og det gjeldende beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag med noen mindre presiseringer, skal bekreftes.

Miljøverndepartementet viser i proposisjonen til at det i februar 2003 ble opprettet 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder, og man fastsatte grunnprinsippene for ordningen og ga føringer for den videre oppfølgingen, jf. behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002) Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder og Innst. S. nr. 134 (2002-2003). Det ble videre lagt til grunn at ordningen skulle suppleres med ytterligere vassdrag og fjordområder. Laksen skulle sikres en særlig beskyttelse i samsvar med de beskyttelsesregimene som var foreslått i St.prp. nr. 79 (2001-2002), og i ettertid er disse vedtakene lagt til grunn for forvaltningens behandling av saker som berører de aktuelle områdene. Evt. kompensasjon for oppdrettsanlegg som må flytte ut av nasjonale laksefjorder m.m., ble behandlet i denne forbindelse.

Det ble videre opprettet midlertidige sikringssoner for å beskytte individrike laksebestander med særlig verdifulle arveanlegg og god naturlig reproduksjon. Sikringssonene skulle bl.a. bidra til å hindre spredning av fisesykdommer og forebygge genetiske skadevirkninger av rømt oppdrettslaks på de ville laksebestandene. Det har ikke vært tillatt å etablere nye konsesjoner for matfiskoppdrett med laksefisk innenfor de midlertidige sikringssonene, men eksisterende anlegg har hatt anledning til å drive videre. Ved flytting og etablering av reservelokaliteter skulle anleggene som hovedregel lokaliseres lenger vekk fra de vassdrag som sonene ble etablert for å beskytte. Anlegg utenfor sonene kunne ikke flytte eller etablere lokaliteter innenfor en midlertidig sikringszone. Restriksjoner på oppdrett innen sikringssonene tilsvarer dermed til en viss grad beskyttelsesregimet i nasjonale laksefjorder.

I St.prp. nr. 79 (2001-2002) ble det lagt til grunn at de midlertidige sikringssonene for laksefisk skulle opprettholdes inntil ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder var ferdigstilt. Som følge av at Stortinget forutsatte at det ikke skulle tildeles nye konsesjoner for matfiskoppdrett med laksefisk i sikringssonene før ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder var ferdigbehandlet, jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003), har Fiskeri- og kystdepartementet funnet det mest hensiktsmessig å videreføre sikringssonene. De sikringssonene som ble erstattet med nasjonale laksefjorder i Innst. S. nr. 134 (2002-2003), ble imidlertid formelt opphevet i juni 2006. Det samme gjelder de "restsonene" der grensen for laksefjordene ble satt lenger inn i fjorden enn de daværende sikringssonene.

Departementet viser til at sikringssoner som ligger i fjordområder som ikke er utredet i forbindelse med ferdigstillingen av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, skal oppheves når denne proposisjonen er fremlagt. Soner som inngår i fjordområder som er utredet i forbindelse med ferdigstillingen, men som ikke blir vedtatt som nasjonale laksefjorder, vil bli opphevet etter at proposisjonen er ferdigbehandlet.

Beskyttelsesregimene for nasjonale laksevassdrag og laksefjorder skal nedfelles i forskrifter etter lakse- og innlandsfiskloven, vannressursloven, akvakulturloven og matloven. Det vil senere også bli foreslått en egen bestemmelse om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder i lakse- og innlandsfiskloven.

Direktoratet for naturforvaltnings utredning om ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, høringsmerknadene til denne utredningen og departementets merknader til de synspunktene som har fremkommet gjennom høringen, er presentert i proposisjonen, samt en fylkesvis oversikt over utredete vassdrag og fjordområder og høringsmerknadene til disse.

Direktoratets høringsnotat og samtlige høringsuttalelser følger som uttrykt vedlegg til proposisjonen.

Vern og utvikling av laksebestandene

Regjeringen har som mål å bevare og gjenoppbygge laksebestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Laksens leveområder skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, og trusselfaktorer skal identifiseres og fjernes. Der dette ikke er mulig, skal trusselfaktorenes virkning på laksebestandenes produksjon, størrelse og sammensetning motvirkes eller oppheves gjennom tiltak. Påvirkninger som truer laksens genetiske mangfold skal reduseres til ikke-skadelig nivå innen 2010.

Lakseressursene skal forvaltes til størst mulig nytte for samfunnet, rettighetshavere og fritidsfiskere. Ansvar er fordelt på flere sektorer, og samarbeidet innen lakseforvaltningen vil derfor bli styrket.

Miljøverndepartementet har det overordnede ansvaret for villaksen, men departementet har svært begrensede juridiske virkemidler overfor de mest skadelige påvirkningene. Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for tiltak knyttet til akvakultur og for å sikre fiskehelsen, og Olje- og energidepartementet har hovedansvaret for vassdragsforvaltningen. Fire av disse departementenes underliggende etater har et særlig ansvar for villaksen.

Når det gjelder privat forvaltning skal den driftsplanbaserte forvaltningen i regi av rettighetshavere i lakselver videreutvikles, slik at oppgaver som fastsetting av fiskeregler, fiskestell, informasjon, tilrettelegging, oppsyn, kontroll og innhenting av fangststatistikk i størst mulig grad skal ivaretas lokalt. Miljøverndepartementet vil sende på høring forslag til krav om obligatorisk organisering av fiskerettighetshavere i lakseførende vassdrag - som del av den forestående revisjonen av lakse- og innlandsfiskloven. Et slikt krav om organisering vil ikke omfatte den økonomiske utnyttelsen av fiskeretten.

Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er et hovedtiltak for villaksen. Norge har et særlig ansvar for den atlantiske laksen, og Regjeringen legger til grunn at Norge bør være et foregangsland i arbeidet med å følge opp de internasjonale retningslinjene for villaksforvaltningen.

Det vises til at det er nødvendig med tiltak knyttet til - og det er i proposisjonen redegjort for - blant annet:

- tiltak knyttet til fiskeoppdrett
- bekjempelse og forebygging av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*
- vassdragstiltak
- reguleringer i laksefisket
- kalking av laksevassdrag
- fiskeutsettinger og genbank
- forskning og overvåking

Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Formålet med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er å gi laksebestandene i Norge særlig beskyttelse mot inngrep og aktiviteter i vassdragene og i de nærliggende fjord- og kystområdene.

Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder ble først foreslått i Villaksutvalgets innstilling (NOU 1999:9). Det er i denne proposisjonen redegjort for behandlingen av innstillingen og den senere saksgangen mv.

Det er så langt opprettet 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder. I de nasjonale laksevassdragene er det ikke tillatt med nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen. I laksefjordene skal det ikke etableres ytterligere matfiskoppdrett for laksefisk, og eksisterende virksomhet skal underlegges særskilte regler for rømmingssikring og helsekontroll. Større inngrep i munningsområdene og virksomhet med risiko for alvorlig forurensning er heller ikke tillatt.

Ordningen som i alt skal omfatte om lag 50 vassdrag med tilhørende fjordområder, skal i hovedsak omfatte store og tallrike bestander, bestander med potensial for høy produktivitet, storlaksbestander og bestander med særskilt genetisk karakter. Bestandene som inngår i ordningen skal prioriteres i det generelle arbeidet med å styrke villaksen. Dette vil i første rekke gjelde tiltak mot *Gyrodactylus salaris*, restaurering av leveområder, revisjon av konsesjonsvilkår og kompensasjonstiltak i regulerte vassdrag, vassdragskalking og bestandsovervåking. I tillegg vil en rekke generelle tiltak for villaksen være av betydning, i første rekke tiltak mot rømming og lakselus og reguleringer i laksefisket.

Bestemmelsene om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder skal forvaltes i henhold til dagens ansvarsfordeling mellom statlige myndigheter. Ordningen skal være godt lokalt forankret, og både kommunene og rettighetshaverne vil bidra i forvaltningen.

De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil være permanente. Ny kunnskap, ny teknologi og nye generelle rammebetingelser for berørte næringsinteresser kan imidlertid over tid tilsi endringer i regelverket for forvaltningen av vassdragene og fjordområdene. Ordningen skal derfor evalueres senest ti år etter at den er ferdigstilt.

De langt fleste etablerte nasjonale laksevassdragene inngår i Verneplan for vassdrag eller er uten aktuelle vannkraftinteresser som er negative for villaksen. Videre erstatter de nasjonale laksefjordene i all hovedsak tidligere midlertidige sikringssoner for laksefisk. Gjennom disse regimene var det allerede før ordningen ble opprettet lagt begrensninger på visse typer virksomhet i områdene. Det ble derfor lagt til grunn at konsekvensene av de etablerte nasjonale laksevassdragene

og laksefjordene for andre samfunnsinteresser var begrenset.

Det er i proposisjonen redegjort for laksens utbredelse og biologi, laksens økonomiske og kulturelle betydning, bestandsstatus, påvirkningsfaktorer og villaksforvaltningen.

Beskyttelsesregime for nasjonale laksevasdrag og laksefjorder

Beskyttelsesregimet for nasjonale laksevasdrag og laksefjorder skal sikre villaksen en særlig beskyttelse. Regimene åpner likevel for nye tiltak og aktiviteter dersom disse ikke medfører økt risiko for de laksebestandene som skal beskyttes.

Beskyttelsesregimet for de nasjonale laksevasdragene har ifølge departementet fungert godt, og det er ikke foretatt regelendringer eller gjort erfaringer med vassdragsmyndighetenes praktisering som tilsier at regimet bør endres i særlig grad.

Det er imidlertid behov for visse endringer i beskyttelsesregimet for de nasjonale laksefjordene, dels som følge av endringer i reguleringene av akvakulturnæringene siden laksefjordene ble opprettet, og dels som følge av erfaringer med det nåværende regimet.

I de nasjonale laksefjordene skal summen av endringer i akvakulturvirksomheten i fjordene ikke medføre økt, men snarere redusert risiko for de laksebestandene som skal ivaretas. Større inngrep i munningsområdene og virksomhet med risiko for alvorlig forurensning er ikke tillatt.

I laksefjordene er det ikke tillatt å etablere nye konsesjoner for matfiskoppdrett med laksefisk eller nye konsesjoner for FoU/stamfiskanlegg for laksefisk, og eksisterende virksomhet må oppfylle strengere krav til sikring mot rømminger og sykdomsspredning. Tilleggslokaliteter for eksisterende konsesjoner kan tillates på visse vilkår dersom dette er nødvendig for å få til årsklasseskille og brakklegging. Ellers skal det ikke tildeles nye tillatelser. Økt produksjonskapasitet på eksisterende lokaliteter skal ikke medføre økt risiko for villaksen.

Det er ikke tillatt å etablere nye slakterier og tilvirkningsanlegg for laksefisk i laksefjordene. Eksisterende virksomhet skal pålegges strengere krav med sikte på å redusere risikoen for rømming og sykdomsspredning.

Produksjonsvekst som følge av endrede nasjonale rammebetingelser, er tillatt. Dette gjelder også for stamfiskanlegg, og økt produksjon må ikke føre til økt risiko for villaksen.

Innenfor laksefjordene vil det bli lagt opp til styrking av fiskerimyndighetenes generelle kontrollvirksomhet.

Ved gjentatte alvorlige sykdomsutbrudd kan det være aktuelt å flytte anlegg ut fra de viktigste laksefjordene dersom sanering ikke er tilstrekkelig.

Beskyttelsesregimet legger føringer for oppdrettsvirksomheten innenfor fjordene, samtidig som det gir fleksibilitet med sikte på mulighet for fremtidig utvikling.

Det foreslås i proposisjonen at den vedtatte laksefjorden Tanafjorden skal være fri for matfiskoppdrett med

laksefisk. Ut over dette foreslås det ikke flytting av anlegg i forbindelse med ferdigstillingen. Det kan imidlertid bli aktuelt å inngå frivillige avtaler om flytting av oppdrettsanlegg ut av nasjonale laksefjorder.

Forslag til nye nasjonale laksevasdrag og laksefjorder

Regjeringen foreslår i proposisjonen at det opprettes følgende 15 nye nasjonale laksevasdrag: Mandalselva, Bjerkreimselva, Suldalslågen, Vosso, Nærøydalselva, Lærdalselva, Nausta, Orkla, Nidelva, Verdalselva, Namsen, Vefsna, Ranaelva, Beiarelva og Kongsfjordelva.

12 av de 15 vassdragene i forslaget er anbefalt av Direktoratet for naturforvaltning, inkludert seks vassdrag som er særlig prioritert fra direktoratets side. Miljøverndepartementet viser til at flertallet av de foreslåtte vassdragene er godt forankret i høringsresultatene.

Regjeringen foreslår videre at det opprettes følgende åtte nye laksefjorder: Lindesnes–Mannefjorden med grense i vest ved Lindesnes og grense i øst ved Fugløya - grense mot åpent hav følger grunnlinjen, Sandsfjorden med grenser i sør mellom Austbø og Jelsa og mellom Vardnes og Breidvik, Fjordene ved Osterøy med grense i nord mellom Molviki og Tyssø og i sør mellom Skreanaset og Olsnesnipa, Førdefjorden med grense mellom Flokenes og Horneneset, Vefsnfjorden med grense i nord mellom Leinesodden og Sandnessjøen og i sør mellom Hamnes og Bjørga, Ranafjorden med grense mellom Leirholmen og Velsvåg, Bearfjorden med grense i sør mellom Kvarnes og Hamnes og i nord mellom Røsnes og Nordsandnes og Kongsfjorden med grense mellom Nålneset og Vesterneset, med avgrensning ytterst i Risfjorden mot åpent hav.

Regjeringens forslag innebærer at det i alt vil bli opprettet 52 nasjonale laksevasdrag og 29 nasjonale laksefjorder. 46 av de 50 vassdragene som opprinnelig ble foreslått av Villaksutvalget er inkludert, samtidig som seks andre vassdrag er tatt inn i stedet for de fire som ikke er fulgt opp fra utvalget.

Ved utformingen av forslaget til nye nasjonale laksevasdrag og laksefjorder er det lagt vekt på å få med de laksebestandene som er av størst nasjonal verdi. Valget av laksevasdrag har derfor i utgangspunktet vært bestemmende for valget av laksefjorder. Behovet for en helhetlig totalløsning har imidlertid medført at hensynet til oppdrettsinteressene har hatt betydning for utvalget av laksevasdrag.

Det tas sikte på å utarbeide forvaltningsplaner for de foreslåtte områdene. Planene skal både bidra til forutsigbarhet i forvaltningen og gi informasjon til alle som har ansvar for eller er berørt av ordningen.

Hovedintensjonen med nasjonale laksevasdrag og laksefjorder er å gi så mye som mulig av den norske villaksressursen særlig beskyttelse innenfor rammen av et begrenset antall laksebestander. Det er videre lagt til grunn at ordningen skal omfatte om lag 50 laksevasdrag med tilhørende fjordområder, jf. St.prp. nr. 79 (2001-2002). Intensjonen har vært at disse vassdragene skal omfatte om lag tre fjerdedeler av den samlede villaksressursen.

De faglige kriteriene for valg av laksebestander er:

1. Tallrike laksebestander med høy produktivitet.
2. Bestander med stort potensial for høy produktivitet.
3. Storlaksstammer.
4. Bestander med særskilt genetisk karakter.

Evalueringen av de midlertidige sikringssonene for laksefisk og annen oppdatert kunnskap om forholdet mellom oppdrett av laksefisk og ville laksebestander, tilsier at store laksefjorder vil ha best effekt. Det er derfor lagt vekt på å få etablert flest mulig laksefjorder av en viss størrelse, samtidig som hensynet til oppdrettsnæringen blir ivarettatt.

Forslag til nye nasjonale laksevassdrag

Nye nasjonale laksevassdrag (romertall I-IV og S refererer til Verneplan I-IV og suppleringen av verneplanen)

Fylke	Foreslag til nasjonalt laksevassdrag	Inngår helt eller delvis i Verneplan for vassdrag/supplering av Verneplan for vassdrag	Ett eller flere prosjekter i Samlet plan
Vest-Agder	Mandalselva	I, S	X
Rogaland	Bjerkreimselva	S	
	Suldalslågen	IV	X
Hordaland	Vosso	III	X
Sogn og Fjordane	Nærøydalselva	S	X
	Lærdalselva	I	X
	Nausta	S	
Sør-Trøndelag	Orkla	S	X
	Nidelva		X
Nord-Trøndelag	Verdalselva	III, S	
	Namsen	I, II, III, IV, S	X
Nordland	Vefsna	IV	X
	Ranaelva	S	X
	Beiarelva	S	X
Finnmark	Kongsfjordelva		X

Det er i proposisjonen gitt en vurdering av hver av de foreslåtte nye nasjonale laksevassdragene.

Forslag til nye nasjonale laksefjorder

Sju av de foreslåtte nye nasjonale laksevassdragene munner ut i en etablert laksefjord: Bjerkreimselva, Nærøydalselva, Lærdalselva, Orkla, Nidelva, Verdalselva og Namsen. Det er derfor nødvendig å etablere åtte nye nasjonale laksefjorder i tilknytning til de øvrige vassdragene. De foreslåtte laksefjordene er Lindesnes–Mannefjorden, Sandsfjorden, Fjordene ved Osterøy, Førdefjorden, Vefsnfjorden, Ranafjorden, Beiarfjorden og Kongsfjorden.

Følgende er lagt til grunn som utgangspunkt for avgrensningen av de nye nasjonale laksefjordene:

1. Størrelsen på de tidligere midlertidige sikringssonene der slike eksisterer utenfor de aktuelle vassdragene.
2. Evalueringsutvalgets forslag (1996) om oppret-

telse av tiltakszoner utenfor noen av de aktuelle vassdragene.

3. Muligheten for å få til en naturlig geografisk avgrensning ut fra fjordenes størrelse og utforming.

Alle laksefjordene tar utgangspunkt i en sikringssone for laksefisk. I ett av tilfellene, Kongsfjorden, foreslås det at grensen for laksefjorden settes lik grensen for eksisterende sikringssone. I de øvrige tilfellene er grensene for de foreslåtte laksefjordene utvidet i forhold til eksisterende sikringssoner.

Fem av de åtte nye fjordene foreslås avgrenset slik de er utredet og anbefalt av Direktoratet for naturforvaltning, mens tre har noe mindre omfang av hensyn til oppdrettsnæringen. Det foreslås ikke flytting av oppdrettsanlegg ut av de foreslåtte laksefjordene.

Ti eksisterende lokaliteter og mellom seks og åtte potensielle lokaliteter for oppdrett med laksefisk i sjø ligger innenfor de foreslåtte laksefjordene.

Nye nasjonale laksefjorder

Fylke	Forslag nye nasjonale laksefjorder	Tilhørende nasjonale laksevassdrag
Vest Agder	Lindesnes–Mannefjorden (Lindesnes - Fugløya, grense mot åpent hav følger grunnlinjen)	Mandalselva
Rogaland	Sandsfjorden (Austbø - Jelsa og Vardnes - Breidvika)	Suldalslågen

Fylke	Forslag nye nasjonale laksefjorder	Tilhørende nasjonale laksevassdrag
Hordaland	Fjordene ved Osterøy (Molviki - Tyssø og Skreaneset - Olsnesnipa)	Vosso
Sogn og Fjordane	Førdefjorden (Flokenes - Horneneset)	Nausta
Nordland	Vefsnfjorden (Leinesodden - Sandnessjøen og Hamnes - Bjørga)	Vefsna
	Ranafjorden (Leirholmen - Velsvåg)	Ranaelva
	Beiarfjorden Kvarsnes - Hamnes og Røsnes - Nordsandnes)	Beiarelva
Finnmark	Kongsfjorden (Nålneset - Vesterneset, grense mot åpent hav følger grunnlinjen)	Kongsfjordelva

Det er i proposisjonen gitt en vurdering av hver av de foreslåtte nye nasjonale laksefjordene.

Konsekvenser av ferdigstillingen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Ferdigstillingen av nye nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vil innebære at alle de største og mest produktive bestandene og bestander med betydelig potensial for økt produksjon, blir omfattet av ordningen. Dette betyr at også de laksebestandene som har størst økonomisk betydning for villaksnæringen blir inkludert. I de nye foreslåtte nasjonale laksevassdragene er det først og fremst vannkraftprosjekter, grusuttak og uttak av vann til vannforsyning som har økonomisk betydning.

Status som nasjonalt laksevassdrag innebærer at det skal legges særlig vekt på villaksen ved revisjon og fornyelser av vassdragskonsesjoner. I tillegg skal disse områdene prioriteres i forbindelse med restaurering av leveområder. Dette kan ifølge departementet få noen konsekvenser for eksisterende vannkraftproduksjon, som må klargjøres og avveies i hvert enkelt tilfelle.

Beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag består i stor grad av virkningskriterier som er avgjørende for hvilke tiltak som kan tillates i vassdragene. Kraftutbygging som ikke har nevneverdig negativ betydning for laksen, kan gjennomføres.

To av de vassdragene som nå foreslås som nasjonale laksevassdrag, er ikke vernet gjennom Verneplan for vassdrag. I disse vassdragene vil beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag innebære noe større restriksjoner enn det som følger av dagens regelverk.

Tre av de nye foreslåtte nasjonale laksevassdragene er i sin helhet vernet i Verneplan for vassdrag. Opprettelsen av disse som nasjonale laksevassdrag vil dermed ikke ha konsekvenser for vannkraftinteressene. Ti av de foreslåtte vassdragene er vernet i deler av nedbørsfeltet. Vassdragene er dermed delvis beskyttet mot vannkraftinngrep.

Tolv av de foreslåtte vassdragene har prosjekter i Samlet plan for vassdrag. Disse prosjektene har et energipotensial på om lag 600-700 GWh, og som antas å innebære betydelig skade på laksen dersom de realiseres. I tillegg er det usikkerhet om virkningene knyttet til prosjekter med om lag tilsvarende produksjon.

Samlet plan for vassdrag ble sist rullert på begynnelsen av 1990-tallet, og det er ifølge departementet i svært mange tilfeller ikke realistisk å gjennomføre de kartlagte prosjektene i sin opprinnelige form. Mange

av de kartlagte prosjektene vil derfor sannsynligvis bli redusert i omfang dersom de realiseres.

Hensynet til laks og lakseinteresser veier i dag tungt ved konsesjonsbehandling av vannkraft. Uavhengig av ordningen med nasjonale laksevassdrag er det derfor ikke aktuelt å tillate vannkraftutbygginger med fare for betydelig skade på viktige laksebestander. Også i vassdrag og vassdragsavsnitt som ikke er inkludert i Verneplan for vassdrag, innebærer dessuten vannressursloven en sterk vektlegging av miljøinteressene ved inngrep i og ved vassdrag.

De fleste av de nasjonale laksevassdragene som ikke er vernet eller utredes for vern, antas å ha potensial for et større eller mindre antall småkraftverk, gjerne knyttet til sidevassdrag. Ved å plassere kraftstasjonen ovenfor anadrom strekning, samt pålegge vilkår om avbøtende tiltak som omløpsventiler og minstevannføring, kan mye av småkraftpotensialet utnyttes også i nasjonale laksevassdrag.

Samlet sett antar departementet at ordningen med nasjonale laksevassdrag ikke vil medføre vesentlig reduksjon i aktuell ny vannkraft. Videre antar departementet at de samlede økonomiske konsekvensene av de nye nasjonale laksevassdragene for andre aktiviteter enn vannkraftutbygging vil være svært beskjedne.

Det oppdaterte beskyttelsesregimet for laksefjordene vil medføre noe økte driftskostnader for de berørte oppdrettselskapene, men disse vil ikke være vesentlige. I laksefjordene er det i all hovedsak restriksjoner på oppdrettsvirksomhet som har økonomiske konsekvenser. Begrensningene i munningsområdene og på virksomhet som kan medføre alvorlig forurensing er av mindre næringsøkonomisk betydning.

De nasjonale laksefjordene er i store trekk en videreutvikling av dagens system med midlertidige sikringssoner for laksefisk. I disse sonene har det siden 1989 ikke vært tillatt å etablere nye matfiskanlegg for laksefisk. Denne begrensningen er videreført i de nasjonale laksefjordene.

Potensialet for fremtidig matfiskeoppdrett med laksefisk i de foreslåtte laksefjordene er anslått til mellom seks og åtte lokaliteter. Fire til fem av disse ligger i områder utenfor de tidlige sikringssonene. Forslaget til ferdigstilling innebærer dermed at disse lokalitetene ikke kan benyttes til oppdrett med laksefisk.

Når det gjelder avvikling av oppdrett med laksefisk i Tanafjorden har de fem lokalitetene for matfiskeoppdrett her ikke vært benyttet siden desember 2004. Avvikling av matfiskeoppdrett med laksefisk i fjorden vil dermed ikke ha konsekvenser i forhold til dagens

situasjon. Lokalsamfunnet kan imidlertid bli berørt ved at det ikke lenger vil være mulig å drive matfiskoppdrett med laksefisk i Tanafjorden. Departementet viser til at dersom det stilles krav om kompensasjon fra den berørte virksomheten i denne forbindelse, vil dette bli vurdert, og det vil da være aktuelt å vurdere saken i lys av den nåværende kompensasjonsordningen for flytting av anlegg ut av nasjonale laksefjorder.

De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal forvaltes i henhold til den gjeldende ansvarsfordelingen mellom myndighetene. Det vil bli fastsatt retningslinjer som klargjør hvilke bestemmelser som skal legges til grunn og som angir nærmere prosedyrer for saksbehandlingen. Behandlingen av enkeltsaker i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder forventes ikke å kreve økte administrative ressurser, og de samlede administrative konsekvensene av ferdigstillingen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vurderes som begrenset.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Asmund Kristoffersen, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen, Karin Yrvin og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brøndtveit og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heidi Sørensen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, legger til grunn Stortingets behandling av St.prp. nr. 79 (2001-2002) og Innst. S. nr. 134 (2002-2003) med opprettelse av 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder. Stortinget fastsatte at ordningen skulle suppleres med ytterligere vassdrag og fjordområder. Det ble lagt til grunn at ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder skal omfatte om lag 50 vassdrag med tilhørende fjordområder.

Komiteen vil understreke at det må etableres en reell overvåking og evaluering av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Alle villaksens trusselfaktorer må overvåkes i et tilstrekkelig antall nasjonale laksevassdrag og laksefjorder samt i et tilstrekkelig antall fjorder og vassdrag som ikke er en del av ordningen. Sammenligningsgrunnlaget må sikres ved at en overvåker de samme faktorene i de samme områdene i hele perioden.

Komiteen viser til at situasjonen for villaksen er alvorlig i store deler av artens utbredelsesområde. I Norge er situasjonen svært bekymringsfull for mange bestander, selv om det er en positiv utvikling for villaksstammene i noen vassdrag.

Bestanden av atlantisk villaks er på et historisk lavt nivå, og de samlede fangstene er nå bare 1/4 av nivået på 1970-tallet. I USA er laksen nesten utryddet og ført opp på listen over truede arter. Situasjonen for de nord-europeiske bestandene er noe bedre, men også her er bestandene sett under ett historisk svake.

Komiteen er på denne bakgrunn bekymret for villaksens framtid, og mener det er viktig å sette inn ressurser og virkemidler for å stanse ytterligere tap av stammer.

Komiteen deler derfor Regjeringens målsetning om å bevare og gjenoppbygge laksebestandene av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. For å nå dette målet må samarbeidet innenfor lakseforvaltningen styrkes, da ansvaret er fordelt på flere sektorer.

Komiteen mener videre at bevaring av den atlantiske villaksen er viktig for å bevare det biologiske mangfoldet, turistnæringen i distriktene, rekreasjonsfiske og tilgangen på genetisk materiale for oppdrettsnæringen. Norge har en unik forekomst av villaks, stor artsrikdom og er et kjerneområde for villaks. Flere faktorer truer imidlertid enkelte av villaksstammene. De viktigste er forsuring, Gyrodactylus salaris, rømt oppdrettslaks, overbeskatning, forurensning, fysiske inngrep i vassdragene og ikke minst vassdragsreguleringer, ofte i kombinasjon med hverandre eller overnevnte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, mener det er viktig å gi så mye som mulig av den norske villaksressursen særlig beskyttelse innenfor rammen av et begrenset antall laksebestander, og at det i utforming av nye nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er lagt vekt på å få med de laksebestandene som er av størst nasjonal verdi.

Flertallet mener allikevel å se at behovet for en helhetlig totalløsning har medført at hensynet til en viktig næring som oppdrettsnæringen, har hatt betydning for utvalget av laksevassdrag, og mener det var viktige hensyn å ta.

Flertallet er kjent med at flere faktorer har gjort at ferdigstillingen av norske laksevassdrag og laksefjorder er blitt noe forsinket, men at Regjeringen nå i sitt forslag foreslår å slutføre dette tiltaket for villaksen med å supplere med 15 nye laksevassdrag og 8 nye laksefjorder.

Flertallet vil understreke at de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil være permanente. Ny kunnskap, ny teknologi og nye generelle rammebetingelser for berørte næringsinteresser kan etter flertallets mening imidlertid, over tid, tilsi endringer i regelverket for forvaltningen av vassdragene og fjordområdene.

Flertallet understreker derfor at ordningen skal evalueres senest ti år etter at den er ferdigstilt, det vil i denne sammenhengen si senest i 2017.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre stiller seg undrende til at flertallet kategorisk slår fast at vernet av fjordene og elvene skal være permanent. Disse medlemmer viser til at det tidligere har vært pekt på at en ved evalueringen av ordningen skal vurdere om tiltaket har fungert og hvorvidt det bør videreføres. Disse medlemmer legger dette premisset til grunn for en evaluering av ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, ser at opprettingen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er et hovedtiltak som er nødvendig for å bevare den nordeuropeiske laksebestanden, men at det også er nødvendig med effektive tiltak innenfor en rekke andre innsatsområder. Eksempel på andre tiltak vil være tiltak knyttet til lakseoppdrett, tiltak i laksevassdrag, bekjempelse av *Gyrodactylus salaris*, kalking, genbankvirksomhet, FoU, lakseovervåking og reguleringer i laksefisket. Flertallet har merket seg proposisjonens omtale innenfor disse tiltaksområdene.

Flertallet viser til at oppdrettsnæringen med dette forslaget til nasjonale laksefjorder har fått betydelige arealer til å utøve sin virksomhet. Flertallet vil understreke at det nå påhviler næringen et tungt ansvar for å få ned antallet rømt oppdrettslaks. Uten en betydelig nedgang i antallet rømt laks fra oppdrettsanlegg må nye og strengere virkemidler settes inn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at faktorene som påvirker bestandene av villaks er mange, og de varierer fra vassdrag til vassdrag. Vassdragsregulering, andre fysiske inngrep i vassdraget, forsuring, jordbruksforurensing, annen forurensing, lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, lakselus, rømming fra oppdrettsanlegg, andre fiske sykdommer, overbeskatning, ukjente og andre forhold er ulike faktorer som påvirker villaksbestanden. Bestandens størrelse og bærekraft er en sammensatt problemstilling. Andelen vassdrag som er påvirket av lakselus er nesten halvert fra 2003-2004. Disse medlemmer mener derfor at Regjeringen må rette like stort fokus mot disse øvrige faktorer som mot rømming og lakselus.

Disse medlemmer viser videre til at i tillegg til de trusselfaktorene som er listet opp ovenfor, viser forskningsrapporter at oppvekstvilkårene i havet, ved temperatur, mattilgang og sannsynligvis andre ukjente faktorer, er av avgjørende betydning for andelen tilbakevandring av villaks.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Stortinget våren 2003 vedtok gjennom behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003), å etablere 37 nasjonale vassdrag og 21 nasjonale laksefjorder. Formålet med opprettelsen av nasjonale laksevassdrag og -fjorder var bevaring av den atlantiske villaksstammen mot de trusler som oppdrett av laks innebærer. De truslene man særlig ønsket å beskytte villaksen mot var lakselus rundt oppdrettsanleggene og genetisk innblanding som følge av rømming av oppdrettslaks.

Disse medlemmer viser til at villaksen er en art som klekkes og lever den første tiden i vassdraget, vandrer ut igjennom fjorden i løpet av noen dager, vokser seg stor i havet og vandrer tilbake til vassdraget for å

gyte. Gjennom disse fasene utsettes laksen for en rekke farer og trusler. Å verne villaksen er derfor komplisert og sammensatt. Det er viktig å bruke tilgjengelig og oppdatert kunnskap for å kunne ha best mulig målrettede tiltak for å bevare villaksstammene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at etablering av nasjonale laksevassdrag og -fjorder er omfattende tiltak som får store konsekvenser for de det gjelder. Det er derfor viktig at dette er tiltak som har en effekt som står i forhold til omfanget. Disse medlemmer har imidlertid merket seg at det ikke på noe tidspunkt har blitt foretatt noen evaluering av om dette er de riktige tiltakene i forhold til å oppnå målsettingen om å ivareta villaksstammene.

Disse medlemmer viser til at et viktig argument fra fagmiljøene på 1980-tallet for å innføre arealvern i form av midlertidige sikringssoner, senere avløst av laksefjorder, var å bekjempe lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Den gang målte man salinitet (saltinnhold) og innstilte på vern der saliniteten var lav på grunn av frykt for spredning av "gyro". I dag vet man at "gyro" ikke spres via oppdrettsfisk. Allikevel er ordningen videreført, stort sett med de samme grenser som ble satt den gangen. I dag må lav salinitet anses for å være betryggende i forhold til lakselus, som ikke tåler lav salinitet.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at første runde med nasjonale laksevassdrag og -fjorder bør evalueres for å se om denne typen vern har de forventede effekter, eller om andre typer tiltak bør komme i stedet før det opprettes ytterligere nasjonale laksevassdrag og -fjorder.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen evaluere effekten av de nasjonale laksefjorder og laksevassdrag som ble opprettet av Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003), og presentere denne evalueringen for Stortinget på et egnet måte.

Formålet med en evaluering er å se om nasjonale laksevassdrag og -fjorder er et treffsikkert virkemiddel for å beskytte den atlantiske villaksen i forhold til andre aktuelle virkemidler før en eventuelt går videre med neste runde med nasjonale laksevassdrag og -fjorder. Inntil en slik evalueringen er ferdigbehandlet av Stortinget, opprettes det ingen flere nasjonale laksevassdrag og laksefjorder utover de som ble opprettet ved behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003)."

Disse medlemmer viser til oppdrettsnæringens betydning for verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Oppdrettsnæringen er en næring som er svært avhengig av et rent hav og et godt miljø. Næringen er også i sin natur distriktsvennlig all den tid kjerneproduksjonen ikke kan sentraliseres. Dette gjør at mange små lokalsamfunn har forholdsmessig stor sysselsetting innenfor denne næringen.

Disse medlemmer viser til at den norske kystens spesielle geografiske og klimatiske fortrinn gjør det spesielt gunstig å drive med havbruk i Norge. Norge har lenge vært verdens største havbruksnasjon, men er nå i ferd med å bli tatt igjen av Chile.

Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta alle de atlantiske villaksstammene i Norge. Disse medlemmer mener at det ikke er en politisk oppgave å peke på hvilke laksestammer som har mest krav på å bli ivaretatt, men at det må være en målsetning at ikke en eneste laksebestand til blir utryddet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette i verk en helhetlig evaluering av de trusler villaksen står overfor og de tiltak myndighetene har satt i verk.

Ett av formålene med en slik evaluering skal være å kartlegge om passivt arealvern i fjord og elv er et godt og tilstrekkelig virkemiddel for vern av villaksen.

Evalueringen bør koordineres av en uavhengig forskningsaktør som ikke aktivt deltar i forvaltningen av villaksen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at evalueringen av ordningen med nasjonale laksefjorder og laksevasdrag bør koordineres av en uavhengig institusjon. Disse medlemmer vil peke på Norsk Institutt for By- og Regionsforskning (NIBR) som en naturlig kandidat til å koordinere denne evalueringen.

Disse medlemmer vil samtidig vise til den infrastrukturen og den villakskompetansen Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har bygget opp på sin Forskningsstasjon for Villaks på Ims i Rogaland. Stasjonen vil være av største betydning for det generelle kompetansenivået i forhold til de trusler villaksen i norske vassdrag står overfor. Disse medlemmer vil be Regjeringen sørge for at forskningsstasjonen får tilstrekkelig rammevilkår i årene fremover til å opprettholde og styrke sin kompetanse på villaks.

Disse medlemmer mener at man best kan sikre sterke villaksbestander gjennom aktivt artsvern. Disse medlemmer er derfor skuffet over at Regjeringen i St.prp. nr. 32 (2006-2007) skriver så mye fint om aktivt artsvern, for eksempel gyrobekjempelse, men allikevel er svært lite konkret i forhold til hvordan det tenkes fulgt opp i årene fremover.

Samtidig mener disse medlemmer at passivt arealvern noen ganger kan være et supplement til aktivt artsvern. Når det gjelder ordningen med nasjonale laksefjorder og laksevasdrag er det disse medlemmers oppfatning at det vernede arealet er langt større enn nødvendig. Disse medlemmer er også skuffet over at Regjeringen ikke legger opp til evaluering av ordningen før man utvider den. Det er også beklagelig at Regjeringen velger å se bort fra stortingsflertallets ønske fra 2002, som vedtok å evaluere ordningen i løpet av 2013.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen sikre NINAs villaksprosjekter de nødvendige rammevilkår for å opprettholde

"Miljøtilpasset vassdragutbygging", også kjent som "Mer kraft og mer laks".

Prosjektet forutsetter at det også sikres videre drift på forskningsstasjonen på Ims i Rogaland."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at store mengder villaks fanges som bifangst i fiskeriene.

Disse medlemmer har merket seg at det i etterkant av opprettelsen av nasjonale laksefjorder og -vassdrag fra faglig hold har kommet innvendinger mot effekten av den type arealvern som nasjonale laksevasdrag og -fjorder innebærer i forhold til bevaring av villaksen. Disse medlemmer viser her til Dokument nr. 8:16 (2005-2006).

Førdefjorden

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Førdefjorden opprettes som nasjonal laksefjord med den samme yttergrense som den tidligere midlertidige sikringssonen i fjorden."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at Sogn og Fjordane fylkeskommune og flere kommuner i fylket går imot ytterligere vern av fjorder, og ønsker ikke at Førdefjorden vernes i forbindelse med ferdigstillelsen av laksevasdrag og lakefjorder, jf. St.prp. nr. 32 (2006-2007).

Flertallet ønsker å ta noe hensyn til dette med å flytte fjordens yttergrense i forhold til framlagte St.prp. nr. 32 (2006-2007) tilbake til den tidligere midlertidige sikringssonen.

Flertallet vil gi Førdefjorden og Naustadvassdraget en spesiell status der overvåking av alle trusselfaktorene som rømming av oppdrettslaks, Gyrodactylus Salaris, lakselus og gytteforholdene blir underlagt jevnlike undersøkelser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at det fra lokalt hold er sterk motstand mot forslaget i proposisjonen om å opprette Førdefjorden i Sogn og Fjordane som nasjonal laksefjord, hvor grensene for laksefjorden er flyttet om lag 10 km lenger ut i fjorden i forhold til der grensen for den midlertidige sikringssonen i fjorden har ligget, til en linje fra Flokeneset til Horneneset. Forslaget vil medføre at Flokeneset Fiskefarm med tre lokaliteter innenfor den foreslåtte laksefjorden vil bli sterkt berørt ved at det blir betydelig begrensninger i den videre driften i anleggene. Flokeneset Fiskefarm har kunnet dokumentere at bedriften har 23 års erfaring med fiskeoppdrett i Førdefjorden uten skader eller uhell som har ført til rømming.

Disse medlemmer har videre merket seg at saliniteten i Førdefjorden dessuten er slik at fjorden ikke er særlig utsatt for lakselus.

Disse medlemmer viser til at Førdefjorden ligger i en del av landet som allerede er sterkt berørt av

vern. En av de berørte kommunene, Naustdal kommune, vil med forslaget om Førdefjorden som nasjonal laksefjord oppleve at 100 pst. av alt næringsareal i kommunen vil være underlagt en eller annen form for vern. Dette er en i utgangspunktet nærings svak del av landet som opplever betydelig fraflytting. Rent hav, gunstige klimatiske forhold og betydelige kystarealer gjør imidlertid at forholdene her ligger svært godt til rette for fiskeoppdrett. Oppdrettsnæringen kan derfor gi ny optimisme og snu flyttestrømmen. Opprettelse av nasjonal laksefjord i Førdefjorden, med de foreslåtte grensene, vil medføre betydelig begrensning for vekst og nyetablering for oppdrettsnæringen i området. Et vern rammer heller ikke bare de lokalitetene som blir omfattet av vernet. Vern vil også svekke driftsgrunnlaget for leverandører og kunder i hele regionen.

Disse medlemmer har merket seg at Sogn og Fjordane fylkeskommune og de berørte kommunene går mot opprettelse av Førdefjorden som nasjonal laksefjord.

Gitt at det blir vedtatt en ny runde med nasjonale laksefjorder før en evaluering av første runde har funnet sted, bør etter disse medlemmers mening, grensen for nasjonal laksefjord i Førdefjorden justeres.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Sogn og Fjordane fylkesting og berørte kommuner går imot en utvidelse av laksefjordvernet i Førdefjorden. Dette medlem er enig i dette, og vil opprettholde grensen fra det midlertidige vernet.

Dette medlem viser til at i tillegg til nasjonale lakseelver og laksefjorder, er de viktige tiltakene å hindre rømming av oppdrettslaks, bekjempelse av lakselus, begrensninger på inngrep i lakseelvene som påvirker gyteforhold, og bekjempelse av laksepesten *Gyrodactylus salaris*. Dette medlem mener det er viktig med relevante og skjerpede tiltak på disse områdene. I denne sammenheng vil dette medlem innføre en ordning med DNA-sporing av rømmingslaks. Ordningen kan gi bedre informasjon om opprinnelse, vandring, eventuell påvirkning på villaksstammen, og mulighet for å stille oppdrettere til ansvar for rømminger de burde ha forhindret.

Dette medlem forutsetter at både oppdrettsnæringen, Mattilsynet og fiskerimyndighetene vil ha stort fokus på bekjempelse av lakselus.

Dette medlem mener videre det er viktig med en streng forvaltning av vernet i lakseelvene for å hindre skader på gyteforholdene i elva.

Komiteens medlem fra Venstre legger vekt på at vern og bruk hele tiden må oppdateres mot ny kompetanse. Det er behov for forskning og evaluering av de virkemiddel som tas i bruk, for å sikre en bærekraftig forvaltning av villaksen. Dette må skje over tid, slik at en også kan se de langsiktige effektene av virkemidlene som tas i bruk. Oppretting av Førdefjorden som en slik referansefjord for forskning og evaluering over tid, kan være nyttig. Forutsatt at Førdefjorden får status som en slik forsøksfjord, som får tett oppfølging og tilføres de nødvendige ressurser, vil dette med-

lem være positiv til å opprette fjorden som en nasjonal laksefjord med den samme yttergrense som den tidligere midlertidige sikringssonen.

Villaks og villaksforvaltning

Lakseparasitten Gyrodactylus salaris

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* er en av de alvorligste truslene mot villaksen i Norge. Den har vært påvist i 46 vassdrag og 37 fiskeanlegg i Norge, men omfattende bekjempelsesarbeid har ført til at parasitten i dag forekommer i 20 vassdrag. Parasitten er også utryddet fra alle infiserte fiskeanlegg.

Komiteen viser til at laksedreperen gyro utgjør en av de alvorligste trusler mot norske villaksstammer. Det ligger en klar samfunnsøkonomisk gevinst i å sette inn tilstrekkelige ressurser for å bekjempe gyroen. Uten en opptrapping i arbeidet med å forebygge spredning og økt innsats for aktiv bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, frykter komiteen at parasitten i økende grad vil spre seg til nye laksevassdrag.

Komiteen mener det er viktig å fortsette arbeidet for å bekjempe parasitten.

Komiteen viser til at myndighetenes bekjempelsesarbeid bygger på "Handlingsplan for bekjempelse av *Gyrodactylus salaris*", og inkluderer en langsiktig og konkret tiltaksplan og prioriteringsrekkefølge basert på faglige og økonomiske kriterier for effektiv behandling av infiserte vassdrag. Komiteen mener bekjempelsen av parasitten må bygge på denne planen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, registrerer at bruk av aluminium har vært en effektiv behandlingsmetode mot gyro, som også er mer skånsom enn rotenonbehandlinger og miljømessig mindre problematisk. Behandling med aluminium er likevel mer kostnadskrevene enn rotenon.

Flertallet vil understreke til målsetningen for arbeidet med bekjempelse av gyro må være å bli kvitt parasitten, slik at den ikke lenger utgjør en trussel mot norske laksebestander. Flertallet vil understreke at dette er en miljøkamp som kan vinnes.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2007 viderefører innsatsen for å bekjempe *Gyrodactylus salaris* på et høyt nivå. Dette flertallet vil understreke at dette arbeidet må prioriteres høyt også i årene fremover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2008 komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp den såkalte "ideal-planen" for bekjempelse av *Gyrodactylus salaris* frem mot 2010."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Direk-

toratet for Naturforvaltnings handlingsplan for bekjempelse av gyro legger opp til et bevilgningsnivå på rundt 30 mill. kroner årlig i en ti-årsperiode. Dette nivået forutsatte imidlertid ingen selvpålagt påbud for bruk av aluminium. Bruk av aluminium fordyrer gyrobekjempelse betraktelig. Disse medlemmer mener derfor at bevilgningsnivået i statsbudsjettet for 2007 på 31 mill. kroner ikke er tilfredsstillende for å oppnå målet om utryddelse av gyro i løpet av kommende ti-årsperiode.

Disse medlemmer har merket seg mange organisasjoners bekymring for manglende bevilgninger til bekjempelse av Gyrodactylus salaris. Disse medlemmer deler denne bekymringen, og viser til at det var mer fremdrift i bekjempelse av gyro under regjeringen Bondevik II.

Disse medlemmer viser til notat angående prosjektet "Vurdering av de totale kostnadene for Gyrodactylus-prosjektet ved tre ulike bevilgninger" utarbeidet av DN på vegne av Miljøverndepartementet. I dette notatet er kostnadene ved gyrobekjempelse ved den fremdrift Regjeringen legger opp til, beregnet. Det viser at de vedtatte bevilgninger over statsbudsjettet for 2007 ikke er tilstrekkelig.

Disse medlemmer understreker at det framtidige behovet for tiltak for å bekjempe gyro er stort, og forutsetter derfor at Regjeringen prioriterer arbeidet slik at handlingsplanen for bekjempelse av gyro kan gjennomføres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at etter Direktoratet for Naturforvaltnings handlingsplan for bekjempelse av Gyrodactylus salaris fikk tilslutning av et enstemmig storting, har handlingsplanen ikke på et eneste budsjett blitt fullfinansiert. Disse medlemmer mener dette er kritikkverdig og peker også på at de totale kostnadene for samfunnet ved å følge idealplanen blir langt lavere enn de blir ved å følge dagens finansieringsnivå.

Disse medlemmer peker også på at et stort flertall i Stortinget har vedtatt at hovedmiddelet for bekjempelse av Gyrodactylus salaris skal være sur aluminium. Denne metoden er atskillig mer kostbar enn behandling med bare rotenon. Disse medlemmer peker på at Regjeringen mener å ha råd til å verne produksjonsarealer i fjord og elv som medfører tap av milliarder av oppdretts- og kraftkroner. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt budsjettalternativ foreslo å øke bevilgningene med 7 mill. kroner i forhold til Regjeringens budsjett. Disse medlemmer mener det da også bør være mulig å fullfinansiere den såkalte "ideal-planen" og forventer at Regjeringen følger opp dette i budsjettet for 2008.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt budsjettalternativ for 2007 foreslo å øke bevilgningene til bekjempelse av Gyrodactylus salaris med 5,2 mill. kroner, dvs. 17 pst. i forhold til Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er viktig å øke bevilgningene til

bekjempelse av gyro i årene framover og mener Regjeringen må legge fram en opptrappingsplan for dette arbeidet i statsbudsjettet for 2008.

Komiteens medlem fra Venstre vil vise til at Venstre i sitt budsjettalternativ for 2007 foreslo å øke bevilgningene til særlige tiltak for villaksstammene gjennom bekjempelse av lakseparasitten Gyrodactylus salaris med 11 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Vern og utvikling av laksebestandene

Rømming

I henhold til de innrapporterte rømmingstallene i perioden 1998 til 2004, rømte det mellom 272 000 og 553 000 laks. I 2005 ble det rapportert inn 722 000 rømte laks og regnbueørret, og dette er blant de høyeste nivåene som er rapportert. Også for 2006 ser det ut til at omfanget av rapporterte rømminger vil være svært høyt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser imidlertid til at det er grunn til å tro at det er et uregistrert rømmingsomfang, som samlet gjør at det faktiske antallet rømt fisk er høyere.

Dette bekymrer flertallet sterkt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at vellykket gyting for rømt hannlaks er mindre utbredt og dermed i mindre grad et problem enn hunnlaks. Disse medlemmer mener derfor at det er viktig å forske på metoder for å sterilisere i første omgang hunnlaksen, uten at dette medfører tap av produktivitet. Om dette skal skje gjennom genetisk endring eller ved medikamentell sterilisering bør overlates til fagmyndighetene å ta stilling til, men disse medlemmer forventer at dette arbeidet blir å finne på statsbudsjettet for 2008.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at mens produksjonen av norsk laks siden 1990 er mangedoblet har antallet rømte laks holdt seg forholdsvis stabilt rundt en halv million. Dette tallet er fortsatt et altfor høyt tall når man vet at antallet innvandrede villaks pr. år varierer fra 500 000 til 700 000 individer.

Disse medlemmer peker på at passivt arealvern i seg selv ikke medfører redusert rømmingsfare, men at det i enkelte tilfeller vil gjøre at laksekonsesjoner må flyttes til mer vøreksponerte lokaliteter enn de mer beskyttede lokalitetene inne i fjordene. Slik vil vernet kunne øke rømmingstallet snarere enn å redusere det.

Disse medlemmer peker også på at kunnskapsnivået om hvordan rømt laks påvirker villaksen er lavt, og at dette bør være et satsingsområde i fremtiden.

Disse medlemmer er imidlertid bekymret for de høye rømmingstallene fra oppdrettsnæringen i Norge. Disse medlemmer vil ikke støtte et påbud om merking av oppdrettslaks med de teknologier som er kjent i dag, da dette vil medføre enorme kostnader og sterkt svekket lønnsomhet i næringen. Rømt oppdretts-

laks utgjør en trussel mot villaksen fordi rømt hunnlaks ødelegger villaksens gytegroper og gyter med vill hannlaks.

Komiteen er kjent med registreringene som har pågått siden 1989 viser at innslaget av rømt oppdrettslaks har variert mellom 11 og 35 pst., som er et årlig beregnet gjennomsnitt i et begrenset utvalg gytebestander om høsten. Simuleringer basert på tilgjengelig kunnskap tilsier at et gjennomsnittlig innslag på 20 pst. rømt oppdrettslaks i en gytebestand av laks, innebærer at bestandens genetiske særpreg blir ødelagt i løpet av 10 laksegenerasjoner, det vil si i løpet av 40-50 år.

Komiteen merker seg at slike bestander i praksis vil bli erstattet med en form for blandingsfisk som ikke vil ha den samme evnen til tilpasning og overlevelse som villaksen. Enkelte bestander, særlig på Vestlandet, kan ha startet på en slik utvikling. Komiteen mener at denne situasjonen er meget alvorlig, både for villaksen, for oppdrettsnæringen og for Norges internasjonale omdømme. Komiteen mener derfor at det må stilles strengere krav til oppdrettsnæringen både på kort og lang sikt. Arbeidet med å vurdere behov og muligheter knyttet til fremtidig teknologi og produktionsformer, bruk av steril fisk og metodeutvikling for merking av fisk, må etter komiteens mening prioriteres sterkt fremover. Et eksempel på dette er Havforskningsinstituttet, som har utarbeidet en ny metode for DNA-sporing av rømt oppdrettslaks. Denne metoden kan være et gjennomslag for å finne tilbake til hvilket oppdrettsanlegg denne fisken kommer fra.

Komiteen mener det er viktig at det satses på forskning, utvikling og uttesting av teknologi med sikte på å redusere rømming.

Komiteen har merket seg høringen som Fiskeri- og kystdepartementet igangsatte 23. januar 2007 angående forslag til ny reaksjonsforskrift. Reaksjonsforskriften utfyller akvakulturlovens generelle regler om reaksjoner ved overtredelse av regelverket, og gir nærmere bestemmelser om utmåling av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr.

Komiteen mener det er nødvendig å skjerpe kravene med et strengere regelverk for brudd på akvakulturloven, da rømming skal holdes på et absolutt minimum.

Komiteen er i likhet med Fiskeridirektoratet bekymret for rømming av oppdrettslaks som ikke blir rapportert. Komiteen ser på rømmingsproblemet som meget alvorlig, og anmoder oppdrettsnæringen om å arbeide aktivt for å gjennomføre "Visjon null-flukt". Det er etter komiteens vurdering viktig å følge opp blant annet eiers plikt til å gjennomføre en effektiv gjenfangst etter rømmingsuhell. Nødvendige FoU-midler bør stilles til rådighet for å utvikle spesialiserte fangstredskap for fanging av rømt oppdrettslaks.

Komiteen viser til vedtak i Innst. S. nr. 134 (2003-2004), der Stortinget ber Regjeringen om å innføre krav til propellbeskyttelse for båter brukt i oppdrettsnæringen. Fiskeri- og kystdepartementet nedsatte i 2003 et utvalg som fikk i oppdrag å utrede tiltak mot

skader forårsaket av propeller. Dette utvalget la fram sine forslag i 2004, der de skisserte to alternative løsninger: Innføring av propellbeskyttelse eller innføring av helhetlige prosedyrekrav. Komiteen er kjent med at Regjeringen har valgt prosedyreløsningen, og at det nå gjennom Fiskeri- og kystdepartementet tas sikte på å fastsette prosedyrekravene i en egen forskrift i løpet av 2007.

Komiteen mener det er svært viktig at tiltak som iverksettes for å hindre rømming, er kunnskapsbasert. I denne sammenhengen er Rømmingskommisjonen som Fiskeri- og kystdepartementet oppnevnte sommeren 2006, sentral.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2008 komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp arbeidet med rømming, særlig gjennom Rømmingskommisjonens arbeid, samt støtte forskningsprosjekter som kan redusere konsekvensen av rømminger av anadrom laksefisk."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til den suksessen Havforskningsinstituttet har hatt med å spore rømt laks ved hjelp av DNA-profil. Disse medlemmer peker på at dette foreløpig bare er et forskningsprosjekt, men at det så snart som mulig bør settes i system og bli en del av Fiskeridirektoratets virkemiddelapparat.

Disse medlemmer mener videre at Rømmingskommisjonen har behov for større finansiering enn tilfellet er i dag, og ber Regjeringen følge opp dette i budsjettet for 2008.

Disse medlemmer er også positive til det arbeidet som gjøres på ACE-senteret på Valsneset i Bjugn i forhold til å finne fremtidens teknologiløsninger for å redusere rømmingsfaren og gjøre utilgjengelige offshore-områder tilgjengelig for norsk havbruk. Disse medlemmer håper å finne dette viktige arbeidet igjen på Regjeringens statsbudsjett for 2008.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at rømt oppdrettslaks er alvorlig og bør ikke forekomme. Disse medlemmer viser til at rømt oppdrettslaks vandrer over store avstander og gjerne kan havne helt andre steder enn i nærmeste fjord eller vassdrag. Dette viser at tiltak for å få bukt med rømmingsproblematikken er viktig for å hindre at oppdrettslaks finner veien til vassdrag og elver, ikke beliggenheten til oppdrettsanleggene.

Merking av oppdrettsfisk

Komiteen har merket seg at i Innst. S. nr. 134 (2002-2003) forutsatte et flertall i fra energi- og miljøkomiteen at oppdrettsnæringen skulle pålegges å gjennomføre en egnet rasjonell merking av oppdrettslaks. Målet var å kunne registrere hvilke anlegg oppdrettslaksen hadde rømt fra.

Komiteen registrerer at et utvalg av forskere, folk fra næringen og forvaltningen kom i 2004 fram til at case-metoden (beredskapstilnærming), som er et alternativ til obligatorisk fysisk merking, var den beste metoden. Denne metoden er svært lovende ut fra et utprøvningsprosjekt gjort i Hardangerfjorden.

Komiteen mener, i likhet med Regjeringen, at dette arbeidet må få høy prioritet, slik at metoden kan være operativ så snart den er ferdig utprøvd.

Komiteen mener det var riktig å utrede flere metoder, og tar til etterretning at bl.a. snotemerking ikke er funnet tilrådelig verken ut fra fiskevelferd-, logistikk- og feilkildebetraktninger eller fra en kost-nyttevurdering.

Lakselus

Komiteen ser positivt på det arbeidet som til nå er gjort, og det arbeidet som skal gjøres for å bekjempe lakselus.

Komiteen mener at det fortsatt er viktig å gjøre tiltak mot lakselus, og selv om omfanget i dag er noe begrenset er lakselus fremdeles en alvorlig trussel mot villaksen.

Komiteen mener det er tilfredsstillende at Mattilsynet vil forsterke arbeidet med den nasjonale handlingsplanen mot lakselus, og at myndighetene vil ha en revisjon av eksisterende regelverk. Blant annet vil det gjennom revisjon av lakselusforskriften bli innført skjerpede krav til registrering og rapportering, og det skal arbeides videre med vaksineutvikling og samordning av avlusningstiltak.

Komiteen mener det er viktig å få dette på plass så fort som mulig, og imøteser de nye reglene i løpet av 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at antallet vassdrag som er påvirket av lakselus de siste år er betydelig redusert. Det er ulike årsaker til dette, men systematisk arbeid fra næringen og fra myndighetenes side har gitt resultater.

Disse medlemmer peker på den viktige jobben som har blitt gjort i Hardanger Fiskehelsenettverk og i andre prosjekter med koordinert lusefjerning, og at Havforskningsinstituttet i sine spredningsforsøk av lakselus finner at den spres over store avstander. Antallet lus vil da være det avgjørende for spredningen, ikke lokaliseringen i hovedsak.

Disse medlemmer viser også til at saltinnholdet, saliniteten, i noen av de vernede fjordene er så lavt at lakselus ikke kan reprodusere i disse fjordene. Dette medfører videre at lakselus fra oppdrettsanleggene ikke er en trussel for utvandrende laksesmolt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser frem til Regjeringens økte innsats på bekjempelse av lakselus og støtter skjerpede krav til rapportering og registrering av dette arbeidet. Lakselus er et problem for villaksen når den angriper utvandrende smolt på våren. Disse medlemmer mener

på denne bakgrunn at det er fornuftig å senke tiltaks grensen for bekjempelse av lakselus fra 0,5 kjønnsmodne hunnlus til 0,2 kjønnsmodne hunnlus pr. laks i månedene april til juni. Disse medlemmer mener også at Regjeringen bør engasjere seg i forskningsprosjekter med formål helt eller delvis å gjøre oppdrettslaksen immun mot angrep fra lakselus.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen redusere tiltakskravet for bekjempelse av lakselus til 0,2 kjønnsmodne hunnlus i månedene april-juli."

Reguleringer av laksefiske

Komiteen er kjent med at myndighetene ønsker å gå inn med reguleringer i enkelte vassdrag på grunn av høyt innslag av oppdrettslaks. Namsen i Nord-Trøndelag er et eksempel på et slikt vassdrag.

Komiteen mener det fortsatt må være tillatt med beskatning der villaksbestanden tåler en slik beskatning.

Komiteen mener at dersom det vurderes som nødvendig å gå inn med reguleringstiltak, så bør dette som hovedregel gjøres på en måte som muliggjør en videreføring av fisket i vassdraget.

Å opprettholde fisket i slike vassdrag er av stor betydning, ikke minst for å opprettholde et bredt engasjement for å ta vare på villaksen, men også for å opprettholde sportsfiske, inntektene til rettighetshaverne og av hensyn til lokalt næringsliv, ikke minst reiselivsnæringene langs vassdraget.

Komiteen ble under høringen 22. februar 2007 orientert om ulike tiltak som kan være mulig, slik at man kan videreføre fisket i vassdraget.

Bag-limits (personlige fangstkvoter). Rettet fiske og Fang og slipp

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er kjent med at blant annet kvoter er utredet av en arbeidsgruppe, som konkluderte med at kvoter er uegnet på landsbasis, men "Bag-limit" kan være et egnet virkemiddel i enkelte vassdrag.

Flertallet vil be Regjeringen så fort som mulig å finne et reguleringsregime i samarbeid med berørte parter, ikke minst de samiske interessene, slik at reguleringen i minst mulig grad fører til fiskeforbud.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil ikke gå inn for fiskestopp eller at "fang og slipp" innføres som virkemiddel i Namsen eller andre vassdrag. Innføring av dagskvote, såkalt "Bag-limit", er en mye bedre forvaltningspraksis, da den ikke rammer turistnæringen på langt nær like hardt som fiskestopp.

Fiske med kilenot og krokgrann

Komiteen mener, i likhet med Regjeringen, at det er nødvendig å legge begrensninger på fiske av blandede bestander - også i sjø.

Komiteen er kjent med at det flere plasser foregår kilenotfiske på blandede bestander. Kilenotfisket er

knyttet til grunneierretten. Det mener komiteen er riktig.

Komiteen vil be Regjeringen om å se krokgnarnfiske og kilenotfiske i en sammenheng når det gjelder Finnmark.

For å få til en begrensning av fiske på blandede arter vil komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, be Regjeringen vurdere en konsesjonsordning der grunneiere som har dette som en del av næringsgrunnlaget, fortsatt skal kunne fiske med kilenot mot at andre som ikke er avhengig av inntekter fra dette fisket, kan fases ut.

Flertallet har merket seg at Regjeringen mener at krokgnarnfiske bør fases ut også i Finnmark, da det i årene fra 1997 til 2002 ble stanset for resten av landet.

Flertallet vil be Regjeringen om at eventuelle endringer i krokgnarnfiske sees i sammenheng med det utredningsarbeidet som foregår (jf. Carsten Smithutvalget) i forbindelse med behandlingen av Finnmarksloven, om samers og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre peker på at organisasjonen "Elvene rundt Trondheimsfjorden" har etablert en frivillig oppkjøpsordning hvor grunneierne i elv gjennom ERT har betalt sjølaksefiskerne for å ikke fiske. Dette prosjektet har kun fått støtte fra staten til evalueringen, ikke til oppkjøpet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil be Regjeringen innføre en konsesjonsordning for fiske med kilenot med sikte på å redusere sjølaksefisket nasjonalt. Disse medlemmer mener at et forbud mot laksefiske i sjø i fjorder med svake bestander bør vurderes fortløpende. Krokgnarnfisket i Finnmark bør snarest fases ut.

Disse medlemmer mener at alle med krokgnarnrettigheter i Finnmark allerede i 2008 fases over til kilenot.

Disse medlemmer mener det er riktig at grunneierne i elv tar størstedelen av den økonomiske belastningen ved utkjøpene. Disse medlemmer mener likevel at Regjeringen kunne bidratt med for eksempel en krone for annenhver krone grunneierne bidro med til dette og lignende prosjekter.

Vannkraft og andre vassdragstiltak

Vannkraftutbygging

Komiteen er fornøyd med at Regjeringen mener kraftutbygging som ikke har nevneverdig betydning for laksen, kan gjennomføres i nasjonale laksevassdrag, og at ordningen derfor ikke vil medføre vesentlig reduksjon i aktuell ny vannkraft.

Komiteen er kjent med at blant de nasjonale laksevassdragene er det flere som er regulert for kraftformål. Det tyder på at villaksstammen har utviklet seg i riktig retning også i disse vassdragene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det historisk er i overkant av 20 laksebestander utryddet som følge av vannkraftutbygginger i Norge (ifølge NINA), men at økt hensyntaken og ny kunnskap har begrenset de negative effektene i nyere utbygginger.

Komiteen mener at de tiltak som er nedfelt i konsesjonsavtalene har i de fleste tilfeller virket godt for villaksen, men i noen av de eldste konsesjonene kan man finne kritisk lave vannføringer og for store flomvannføringer, noe som er fysiske begrensninger for lakseproduksjon i vassdragene.

Komiteen mener vannføringene kan jevnes ut og kan medvirke til at regulerte vassdrag kan være meget gode laksevassdrag.

Komiteen ser derfor fram til de revisjons- og fornyingssaker som skal skje fram til 2022. Her vil det være viktig at det legges stor vekt på hensynet til villaksen, slik at også de regulerte vassdragene kan øke sin utbredelse av villaks.

Komiteen er kjent med at revisjons- og fornyingssaker kan medføre noe redusert kraftproduksjon, men forventer at ny teknologi tas i bruk slik at reduksjonene ikke blir vesentlige mindre i forhold til dagens produksjon.

Komiteen er kjent med at temperaturforholdene i vassdragene betyr mye for både vekst, utvikling, vandrings- og overlevelse hos fisk, også for villaksen. Under komiteens høringer om denne saken 22. februar 2007 kom det fram at tapping fra ulike nivå fra magasiner og omløpsventiler er et tiltak som har stor betydning for villaksen. Komiteen mener det er viktig at dette blir tatt hensyn til ved revisjon av konsesjonsvilkårene. Komiteen vil uttrykke at dette ikke er en generell regel, men mener dette må vurderes i hver enkelt sak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre forutsetter at ved alle revisjons- og fornyingssaker vil det bli stilt krav om at for villaksen blir beste teknologiske løsninger valgt. En slik politikk innebærer også et behov for kunnskap om hvordan vassdrag påvirkes av reguleringer. Dette kunnskapsbehovet gjør det viktig å opprettholde et sterkt kompetansemiljø på vassdragsreguleringer i Norge. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på NINA og NTNU Vassdragslaboratoriet i Trondheim som det fremste miljøet i landet på dette feltet. Disse medlemmer peker på at NINAs "Mer kraft og mer laks"-prosjekt er naturlig å ta utgangspunkt i for revisjonsarbeidet. Disse medlemmer vil på dette grunnlag be Regjeringen om å sikre at disse miljøene får de nødvendige midler i de årlige budsjetter for å sikre videre utvikling av kompetansen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser ikke den logiske sammenhengen i at forvaltningsregimet i vernede fjordområder er mye stren-

gere enn i elvene og finner ingen biologisk forklaring på dette. At bare tiltak som reduserer risikoen for villaksen skal være tillatt i fjord, mens tiltak som har negativ effekt for villaksen skal kunne gjennomføres i elv, er etter disse medlemmers oppfatning noe underlig.

Kalking av laksevassdrag

Komiteen mener det fortsatt er svært viktig med kalking av vassdrag. Sur nedbør er fremdeles en alvorlig trussel mot biologisk mangfold i våre ferskvann.

Komiteen vil likevel påpeke at nedfall av forurensende stoffer er vesentlig redusert siden 1980, men at Sørlandet fremdeles vil være hardt rammet også etter 2010.

Komiteen er kjent med at den pågåtte vassdragskalkingen de siste årene har utbedret og hindret nye forursingsskader i deler av forursingsområdet. Tolv laksebestander er sikret og ni elver har fått tilbake en ny laksebestand, men fremdeles er laksebestandene i flere kalkede elver under oppbygging. Samtidig er det anslått at det vil ta inntil 15 år før en laksestamme er fullt reetablert.

Komiteen mener det er viktig at kalkingsarbeidet fortsetter, da det har en god effekt på villaksen, og at arbeidet internasjonalt mot sur nedbør forsterkes.

Komiteen vil understreke de store verdier som villaksen representerer som næringsgrunnlag for rettighetshaverne og som grunnlag for turisme i en rekke lokalsamfunn. Villaksen er også en viktig kilde til rekreasjon og naturopplevelser.

Villaksen er også viktig for oppdrettsnæringen som en genetisk ressurs, og som et viktig element i den samiske kulturen.

Komiteen har merket seg at Direktoratet for Naturforvaltning i "Bestandsstatus for laks" for 2005 slår fast at forursing har truet villaks i 50 laksevassdrag. Kalking har redusert trusselen dramatisk og i flere elver hvor det har vært lite laks har det nå blitt mer og det er også flere eksempler på reetablering i elver hvor laksen var utdødd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet peker på nødvendigheten av å opprettholde kalkingsbevilgningene på statsbudsjettet på et nivå som er i tråd med det behovet Direktoratet for Naturforvaltning legger til grunn i sine planer for å restituere laksebestandene i sure vassdrag.

Midlertidige sikringssoner

Komiteen viser til at Fiskeridepartementet allerede i 1989 opprettet 52 midlertidige sikringssoner for laksefisk utenfor 125 lakseelver, der hensikten var å bevare livskraftige laksebestander og bidra til å bevare villaksen og andre anadrome laksefisk.

Komiteen er kjent med at sikringssonene skulle bidra til å hindre spredning av fiske sykdommer og forebygge genetiske skadevirkninger av rømt oppdrettslaks på de ville laksebestandene. Sikringssonene har regulert oppdrett i sjøområder og i de vassdragene som munner ut i sonen.

Komiteen er også kjent med at Stortinget gjennom Innst. S. nr. 134 (2002-2003), vedtak VI, ba Regjeringen om å oppheve disse sonene, men Fiskeri- og kystdepartementet har funnet det mest hensiktsmessig å videreføre sikringssonene til ferdigstillingen av nasjonale laksefjorder og vassdrag. Dette fordi Stortinget forutsatte at det ikke skulle tildeles nye konsesjoner for matfiskeoppdrett med laksefisk i sikringssonen før sluttfasen var vedtatt.

Komiteen er enig i at det blir slutt med de midlertidige sikringssonene som til nå har regulert oppdrett i sjøområder. De sikringssonene som ble erstattet med nasjonale laksfjorder i Innst. S. nr. 134 (2002-2003), ble formelt opphevet i juni 2006. Det samme gjelder de "restsonene" der grensen for laksefjorden ble satt lenger inn i fjorden enn de daværende sikringssonene. Sikringssoner som ligger i fjordområder som ikke er utredet i forbindelse med ferdigstillingen av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, vil bli opphevet uavhengig av Stortingets behandling av St.prp. nr. 32 (2006-2007). Soner som inngår i fjordområder som er utredet i forbindelse med ferdigstillingen, men som ikke blir vedtatt som nye nasjonale laksefjorder, vil bli opphevet etter at Stortinget har ferdigbehandlet St.prp. nr. 32 (2006-2007).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet peker på at 66 oppdrettsanlegg går fra å ligge i midlertidige sikringssoner for laks til områder som ikke lenger vil bli vernet. Disse medlemmer finner det sterkt beklagelig at denne avklaringen ikke hadde kunnet komme før etter 18 år med vanskelige driftsforhold og uten utviklings- og vekstmuligheter for de oppdretterne det gjelder. Disse medlemmer mener at de anleggene dette gjelder, bør kompenseres for de vanskeligheter de har hatt. En fremgangsmåte for å gi slik kompensasjon vil være å innrømme disse anleggene økt BMB der dette er økologisk bærekraftig å gjøre. Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere en slik kompensasjon.

Beskyttelsesregime for nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Komiteen er kjent med at det oppdaterte beskyttelsesregimet legger nye føringer for oppdrettsvirksomheten innenfor laksefjordene, mens det for laksevassdragene ikke er foretatt regelendringer i særlig grad.

Komiteen har merket seg at endringene i beskyttelsesregimet ikke har vært ute på høring. Dette er presisert i proposisjonen og kom også fram under komiteens høring til saken 22. februar 2007.

Komiteen vil presisere at det da er viktig at det gis fleksibilitet med sikte på muligheter for framtidig utvikling også for oppdrettsnæringen.

Komiteen vil spesielt peke på problemstillinger knyttet til eksisterende slakterier og tilvirkningsanlegg innenfor nasjonale laksefjorder. Komiteen har merket seg at eksisterende slakterier og tilvirkningsanlegg er tillatt innenfor nasjonale laksefjorder og mener at disse anleggene må gis reelle muligheter til utvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener disse anleggene må gis reelle muligheter til utvikling, dersom dette medfører en redusert risiko for villaksen.

Flertallet mener det fortsatt må være tillatt å flytte eksisterende slakterier og tilvirkningsanlegg innenfor nasjonale laksefjorder når dette medfører redusert risiko for villaksen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet peker på at alle tiltak som ikke medfører økt risiko for villaksen, burde være tillatt i nasjonale laksefjorder.

Disse medlemmer mener at når de nye forskriftene for rømmingssikring i landbaserte smoltanlegg trår i kraft 1. januar 2008, så bør de smoltanleggene som ligger inne i nasjonale laksefjorder behandles likt med de smoltanlegg som ligger utenfor. Med de nye reglene på plass reduseres rømmingsfaren nærmest til null. På grunn av smoltanleggenes store behov for ferskvann av høy kvalitet vil smoltanleggene bli nødt til å ligge inne i fjordene der de fleste elvene renner ut. Disse medlemmer er bekymret for smoltsituasjonen i den norske oppdrettsnæringen dersom smoltanleggene i nasjonale laksefjorder ikke skulle få utvikle seg friere enn tilfellet i praksis er i dag.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber om at Regjeringen i forskriftene gir smoltanlegg med dobbelt rømmingssikring i nasjonale laksefjorder de samme driftsvilkår, herunder rom for økt ferskvannstilgang og produksjonsøkning, som smoltanlegg utenfor nasjonale laksefjorder."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at dersom noen slakterier har behov for å øke slaktevolumet, så kan dette gjøres når det medfører en redusert risiko for villaksen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at dersom noen slakterier har behov for å øke slaktevolumet, så må dette kunne gjøres når det ikke medfører økt risiko for villaksen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, vil understreke at hensynet til villaksen alltid skal veie tyngst i laksefjordene, men at ulike næringsaktiviteter som ikke er til hinder for villaksens utvikling, må kunne foregå i nasjonale laksefjorder.

Komiteen har merket seg at Regjeringen har foreslått at den vedtatte laksefjorden Tanafjorden skal være fri for matfiskoppdrett med laksefiske, men at det ut over det ikke foreslås flytting av anlegg i forbindelse med ferdigstillingen. Komiteen slutter seg til denne avgjørelsen.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at formålet med nasjonale laksefjorder er å beskytte villaksen mot de trusler matfiskoppdrett av laksefisk medfører. Status som nasjonal laksefjord skal etter

disse medlemmers mening *ikke* kunne påberopes for å innføre restriksjoner i forhold til annen næringsvirksomhet enn matfiskoppdrett.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2008 komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp den såkalte "ideal-planen" for bekjempelse av Gyrodactylus salaris frem mot 2010.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2008 komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp arbeidet med rømming, særlig gjennom Rømmingskomisjonens arbeid, samt støtte forskningsprosjekter som kan redusere konsekvensen av rømminger av anadrom laksefisk.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sette i verk en helhetlig evaluering av de trusler villaksen står overfor og de tiltak myndighetene har satt i verk.

Ett av formålene med en slik evaluering skal være å kartlegge om passivt arealvern i fjord og elv er et godt og tilstrekkelig virkemiddel for vern av villaksen.

Evalueringen bør koordineres av en uavhengig forskningsaktør som ikke aktivt deltar i forvaltningen av villaksen.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen evaluere effekten av de nasjonale laksefjorder og laksevassdrag som ble opprettet av Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003), og presentere denne evalueringen for Stortinget på et egnet måte.

Formålet med en evaluering er å se om nasjonale laksevassdrag og -fjorder er et treffsikkert virkemiddel for å beskytte den atlantiske villaksen i forhold til andre aktuelle virkemidler før en eventuelt går videre med neste runde med nasjonale laksevassdrag og -fjorder. Inntil en slik evaluering er ferdigbehandlet av Stortinget, opprettes det ingen flere nasjonale laksevassdrag og laksefjorder utover de som ble opprettet ved behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003).

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sikre NINAs villaksprosjekter de nødvendige rammevilkår for å opprettholde "Miljøtilpasset vassdragutbygging" også kjent som "Mer kraft og mer laks".

Prosjektet forutsetter at det også sikres videre drift på forskningsstasjonen på Ims i Rogaland.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen redusere tiltakskravet for bekjempelse av lakselus til 0,2 kjønnsmodne hunnlus i månedene april-juli.

Forslag 7

Stortinget ber om at Regjeringen i forskriftene gir smoltanlegg med dobbelt rømmingssikring i nasjonale laksefjorder de samme driftsvilkår, herunder rom for økt ferskvannstilgang og produksjonsøkning, som smoltanlegg utenfor nasjonale laksefjorder.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Det opprettes 15 nasjonale laksevassdrag og 8 nasjonale laksefjorder i tillegg til de 37 nasjonale laksevassdragene og 21 nasjonale laksefjordene som er opprettet i Innst. S. nr. 134 (2002-2003).

Følgende nasjonale laksevassdrag opprettes:

Mandalselva	Vest-Agder
Bjerkreimselva	Rogaland
Suldalslågen	Rogaland
Vosso	Hordaland
Nærøydalselva	Sogn og Fjordane
Lærdalselva	Sogn og Fjordane
Nausta	Sogn og Fjordane
Orkla	Sør-Trøndelag
Nidelva	Sør-Trøndelag
Verdalselva	Nord-Trøndelag
Namsen	Nord-Trøndelag
Vefsna	Nordland
Ranaelva	Nordland
Beiarelva	Nordland
Kongsfjordelva	Finnmark

Følgende nasjonale laksefjorder opprettes i henhold til angitte yttergrenser:

Lindesnes–Mannefjorden (Lindesnes - Fugløya, grense mot åpent hav følger grunnlinjen)	Vest Agder
Sandsfjorden (Austbø - Jelsa og Vardnes - Breidvik)	Rogaland
Fjordene ved Osterøy (Molviki - Tyssø og Skreaneset - Olsnesnipa)	Hordaland
Førdefjorden (Flokenes - Horneneset)	Sogn og Fjordane
Vefsnfjorden (Leinesodden - Sandnessjøen og Hamnes - Bjørga)	Nordland
Ranafjorden (Leirholmen - Velsvåg)	Nordland
Beiarfjorden (Kvarsnes - Hamnes og Rønes - Nordsandnes)	Nordland
Kongsfjorden (Nålneset - Vesterneset, grense mot åpent hav følger grunnlinjen)	Finnmark

II

I de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal laksen sikres en særlig beskyttelse.

III

Beskyttelsesregimet i de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene som er opprettet i Innst. S. nr. 183 (2006-2007) og i Innst. S. nr. 134 (2002-2003) skal være i samsvar med kapittel 6.1 og 6.3 i St.prp. nr. 32 (2006-2007).

IV

Det tillates ikke oppdrett med laksefisk innenfor den nasjonale laksefjorden Tanafjorden.

V

Førdefjorden opprettes som nasjonal laksefjord med den samme yttergrense som den tidligere midlertidige sikringssonen i fjorden.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 26. april 2007

Gunnar Kvassheim
leder

Torny Pedersen
ordfører